

El rebut d'un frau: el retorn de Josep Maria Fulquet

CRISTINA CALDERER

VÍCTOR OBIOLS

El primer que cal valorar i agrair en un llibre com aquest és el coratge de l'autor per endinsar-se amb total entrega i sinceritat en una temàtica envitricollada, delicada i cruenta, escarasant-se per extreure'n la màxima lucidesa. Es tracta de passar comptes amb persones, entorns i llocs molt íntims i de fer una autoanàlisi rigorosa i implacable. Burxar en el record és un afer que pot arribar a ser perillós, però també pot resultar lenitiu. Ha de resoldre una venjança, i ho fa de la manera que ell sap, en vers, o versicle. Escarbotant les nafres i fent un recompte –mai més ben dit– d'expressions comptables: és impressionant adonar-se de la quantitat de referències o similis en aquest sentit: "...d'haver pensat per un moment / que el pas del temps

[...] et feien creditor a la pau", o "Què t'han donat ells, sinó el rebut d'un frau?" Més enllà, es tracta de "dipositar confiança... rescabalar de tanta pèrdua", o hi ha "ruïna, descrèdit, burla de tot el que se'ns havia venut (per immutable)". Més endavant, "l'afany de posseir... tant és el preu... condonar els deutes contrets... en pèrdua... en liquidació... compra-venda de la dignitat, anys dilapidats, xantatge (emocional), satisfacció del greuge... taula de canvi (de la negació i del voluntari oblit)... el que ens ha estat pres, escamotejat..." Es tracta, doncs, d'una estafa, però no material sinó emocional, vital. I el poeta hi és per deixar, com qui diu, acta notarial, per mirar de redimir-se de tants de greuges i ferides del temps, de la nissaga, de la societat, de la història: una miltoniana expulsió del paradís. Per això repren, a la secció VI, (seguint una imatge de María Zambrano) l'es-

MORIR COM UN RIU
JOSEP MARIA FULQUET
PROA
PREMI MIQUEL DE PALOL
96 PÀG. / 15 €

ment de les "paraules", citant Hamlet, que ja apareixen a l'inici del poema, en la segona estrofa: "Paraules, paraules". Qüestiona seriosament la funció redemptora del llenguatge, relativitzant-lo un cop i un altre, però demostra, amb el poema, que no hi ha alternativa. O l'alternativa és el silenci, el mutisme.

El poeta líric

Fulquet parla en una entrevista d'un llibre fet a quatre mans amb Carles Camps i Mundó i, de fet, a *Morir com un riu* –premi Miquel de Palol 2016– és evident l'empelt campsmundosià, així com les reiteracions sintagmàtiques eliotianes. I la influència del Carles Riba de les *Elegies de Bierville*, com a mínim en el formalisme de poema de llarg alè (no cal entrar en el tema de la versificació). Ell mateix, a la susdita entrevista, s'hi compara, juntament amb les *Elegies de Duino* de Rilke, aclarint que, a diferència del poeta alemany, ni ell ni Riba són ambigus. El poeta líric, com és sabut, defuig l'objectivitat (èpica). L'esperit és conjurat, vol escrutar la seva consciència i satisfer la necessitat expressiva; no la realitat de la cosa, sinó la manera com afecta l'ànima subjectiva; cal xifrar l'experiència personal, el contingut i l'activitat de la vida interior. Així sorgirà el llenguatge de la interioritat poètica.

Algun tret intertextual? Sí. Quan diu "...si l'amor és avui el lloc de l'excrement i del dolor...", hi trobem aquí, furgant enllà, W.B. Yeats, que va espigolar amb encert el gran J.R. Jiménez (*El amor es el lugar del escremento*), i va voler apuntar-s'hi l'erudit Pere Gimferrer. I perdoni que em citi, com diu que deia Badia i Margarit, però jo mateix, al poema *Succés* (d'*El croc de l'esfera*, dins *Sol de Lluna ple*) hi dic: "Els gos que flaira excrements / i reconeix els parents / en la deixalla orgànica: / També som això. I ho sap / el líric lloc de l'amor". Un llibre elegíac, inquietant, campsmundosià. ♦♦

L'ESCUMA DE LES LLETRES

L'intel·lectual rampant

Enguany es compleixen 60 anys de la publicació d'*El baró rampant*, probablement la novel·la més coneguda d'Italo Calvino (1923-1985). És estranyament actual, ja que l'any 1957, quan va aparèixer, Calvino estava en plena crisi personal i creativa després de la invasió d'Hongria per la Unió Soviètica. Aquesta acció va fer canviar el punt de vista i l'adscripció ideològica de tants i tants intel·lectuals europeus. Sobretot a Itàlia, on el PCI era l'únic contrapès progressista a la Democràcia Cristiana. Calvino va escriure una novel·la en què un nen de dotze anys es rebel·la davant la injustícia paterna i s'enfila a un arbre. Jura que mai més no tocarà de peus a terra. I ho compleix. Entremig viu una existència gens avorrida, plena de situacions personals extraordinàries i, sobretot, la demostració que, per entendre el món i intentar solucionar-lo, no cal tocar de peus a terra. Tot una declaració de principis. El protagonista d'aquesta deliciosa novel·la era clarament un *alter ego* del mateix Calvino, que ja havia decidit enfilar-se al seu arbre particular per poder contemplar el món uns quants metres per damunt de terra, lliure de pressions i de consignes.

El creador i el compromís

Un altre dels escriptors italians coneguts de l'època, Elio Vittorini, davant de la crisi ideològica provocada per l'estratègia del Partit Comunista de la Unió Soviètica, va decidir plegar d'escriure (entenia la creació literària únicament com a vehicle de propagació d'idees). Calvino, al contrari, va continuar escrivint. Això sí, enfilat a la pròpia figuera. Com que estem vivint temps de progressiva marxa enrere en tots els sentits, temps en què veiem clarament que torna la barbàrie i regna l'estupidesa i la injustícia, és possible que la vella idea del "compromís" torni a ser vigent. Els intel·lectuals s'han fet enrere davant l'imperi dels tertulians i de la violenta brutícia esquitxada diàriament per la xarxa. És el moment de tornar. Si més no, com Calvino, que va decidir deixar de seguir consignes i, des de dalt d'un arbre, com el seu estimat Cosimo d'*El baró rampant*, va dedicar-se a continuar la lluita pel seu compte, fent guerra de guerrilla, passant-s'ho bé i fent que la gent s'ho passés bé. Potser és hora d'anar mirant al voltant, a veure quin és l'arbre que tenim més a prop. ♦♦

L'APARADOR

ARA

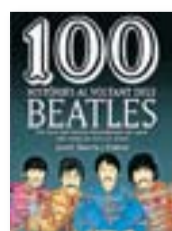
TEATRE

La senyora Florentina...
MERCÈ RODOREDÀ
Arola

A la Barcelona de principis del segle XX, les tristeses d'una professora de piano soltera es transformen en el vigorós procés de construcció d'una personalitat forta i lliure, davant dels ritmes marcats per un món de desitjos masculins. És una de les obres de teatre de Rodoreda.

NO-FICCIO

Cent històries...
J. SIERRA I FABRA
Cossetània

Jordi Sierra i Fabra és un dels escriptors més prolífics del panorama literari català. Ha publicat més de 400 llibres, dels quals ha venut més de 12 milions d'exemplars. A *Cent històries al voltant dels Beatles* s'aproxima als aspectes més insòlits del quartet de Liverpool, del qual l'autor és especialista.

NO-FICCIO

El Renaixement
PETER BURKE
Àtic dels Llibres

Peter Burke és un dels grans historiadors anglesos contemporanis. Entre els seus múltiples interessos hi ha hagut els canvis que es van produir durant el Renaixement, període del qual es va ocupar en aquest assaig erudit i alhora accessible traduït per primera vegada al català per Clàudia Casanova.